

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av lagen om smittsamma sjukdomar (RP 72/2020 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Sami Teräväinen, arbets- och näringsministeriet
- regeringsråd Liisa Katajamäki, social- och hälsovårdsministeriet
- forskningsdirektör Tuulia Hakola-Uusitalo, Konkurrens- och konsumentverket
- ekonomisk expert Miika Heinonen, Konkurrens- och konsumentverket
- verkställande direktör Aki Käyhkö, Scandic Hotels Oy
- verkställande direktör Aku Vikström, NoHo Partners Oy
- verkställande direktör Timo Lappi, Turism- och Restaurangförbundet rf
- ordförande Annika Rönni-Sällinen, Servicefacket PAM rf
- professor Petri Kuoppamäki
- professor Otto Toivanen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- Finlands Kommunförbund
- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- Linja-autoliitto
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Resebranschens förbund i Finland rf
- Företagarna i Finland rf.

Inget yttrande av

- Finlands Revisorer rf.

Utlåtande EkUU 9/2020 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Det viktigaste innehållet i och syftena med propositionen. I propositionen föreslås det att lagen om smittsamma sjukdomar ändras så att förplägnadsrörelserna under undantagsförhållandena åläggs temporära begränsningar och skyldigheter i fråga om öppettider, utskänkingsrättigheter, beläggning och organisering av verksamheten över lag. Förslaget till lagstiftning är en fortsättning på den temporära ändringen i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (153/2020) och statsrådets förordning (173/2020) som utfärdats med stöd av den: Sedan den 4 april 2020 har förplägnadsrörelserna varit stängda för kunder, med undantag för försäljning av mat som avnjuts någon annanstans än i förplägnadsrörelsens lokaler.

Genom en temporär förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av den nu aktuella lagen ska det utfärdas närmare bestämmelser om begränsningarna och skyldigheterna samt om de geografiska områden där restriktionerna ska vara tillämpliga. I linje med den tidigare begränsningslagstiftningen ska dessa bestämmelser inte gälla personalrestaurangverksamhet och inte heller försäljning av mat och dryck för avhämtning. Ambitionen har varit att hitta en balans mellan att möjliggöra utövandet av näring och sätta stopp för spridningen av viruset.

Konsekvenser för näringsidkarnas förutsättningar att bedriva verksamhet. Begränsningar i utövandet av näring har en direkt inverkan på skatteintäkterna och de offentliga finanserna och därmed i sista hand på möjligheterna att ha offentliga tjänster i Finland, inklusive hälso- och sjukvård. Även om omständigheterna i nuläget är exceptionella på många sätt, bör besluten ändå säkerställa de offentliga finanserna och därmed även hälso- och sjukvårdssystemets funktionsförmåga på lång sikt.

Bedömning av de föreslagna begränsningarna. Under rådande omständigheter är det viktigt att begränsningarna är tydliga och att tillsynen över och tillämpningen av dem är förutsebar för näringsidkare och kunder.

De nu föreslagna bestämmelsernas schablonmässiga utformning är förenlig med målet om enhetlighet, tydlighet och förutsägbarhet. Men utformningen kan samtidigt bli ett problem om restriktionerna också i stor utsträckning omfattar verksamhet och situationer som sannolikt inte medför risk för smittospridning eller där det är möjligt att undvika dessa risker till exempel med hjälp av egenkontroll.

I sin bedömning av stödet till förplägnadsrörelser (EkUB 11/2020 rd — RP 67/2020 rd) pekar ekonomiutskottet på konkurrensneutraliteten i behandlingen av olika typer av företag. Även om det i sig anses vara nödvändigt att begränsa verksamheten föranleder kriterierna enligt den nu föreslagna regleringen, som innehåller rätt få möjligheter till flexibilitet, frågor om hur både syftena med regleringen och likabehandlingen av företagen ska fullföljas. Principen att 50 procent av restaurangens kundplatser kan omfattas av restriktionerna beaktar inte i tillräcklig grad att restaurangerna är av olika storlek och har olika typer av lokaler, hur mycket utrymme det finns per kund eller hur kundlokalerna i övrigt är arrangerade. Gränsen på 50 procent kan i fråga om många restauranger innebära att det inte lönar sig att ha någon verksamhet över huvud taget. Då minskar restriktionen restaurangverksamheten mer än beräknat, vilket också påverkar balansen mellan restriktionerna, de epidemiologiska fördelarna och de ekonomiska nackdelarna. Om till exempel

Utlåtande EkUU 9/2020 rd

60 eller 75 procent av kundplatserna fick vara i användning, skulle det bli lönsamt att öppna också små restauranger. Terrasserna får vara öppna helt och hållet, vilket kan leda till att terrassverksamheten expanderar. Utskottet påpekar att det av motiveringen till propositionen inte framgår till exempel på vilka grunder och utifrån vilka bedömningar antalet kundplatser föreslås bli begränsat till hälften av det största tillåtna antalet kundplatser. Regeringen borde åtminstone ha beskrivit de viktigaste faktorerna som har lett till att gränsen dragits på det sätt som nu föreslås. Ett alternativ kunde vara att reglera det minsta tillåtna avståndet mellan borden. Bestämmelserna syftar till att restaurangerna ska få vara öppna så mycket som möjligt utan att epidemiläget förvärras.

På samma sätt kan man, även om en begränsning av utskänkningen i princip anses motiverad, fråga sig varför utskänkningen ska begränsas på så sätt att den ska upphöra klockan 22. Argumenten i propositionen, att kunderna dricker i berusningssyfte och blir oförsiktiga, gäller inte nödvändigtvis alla typer av förplägnadsverksamhet. Om den sista tillåtna stängningstiden är klockan 23, kan man fråga sig om syftet lika väl kan uppnås till exempel enbart genom en begränsning av öppetiderna utan någon särskild bestämmelse om att utskänkning är tillåten bara fram till klockan 22. Lagförslaget avkräver förplägnadsrörelserna en skriftlig plan för hur rörelsen genomför de skyldigheter och begränsningar som föreskrivits i fråga om dess verksamhet och användningen av rörelsens utrymmen inomhus och utomhus. Kraven på planen bör ställas med hänsyn till att lagstiftningen införs snabbt och är exceptionell. Det måste också ses till att praxisen blir tillräckligt smidig och flexibel. Om relativt schablonmässiga gränser av den typ som nu föreslås anses nödvändiga med tanke på tydligheten, lyfter utskottet fram betydelsen av en stegvis uppluckring eller noggrannare avgränsning i takt med att epidemiläget och erfarenheterna av regleringen möjliggör det och forskningsresultaten blir fler. Restaurangerna har gedigen egenkontroll. I stället för kategoriskt förbud mot bufféserving kan restauranger med stöd av egenkontroll ges möjlighet att föreslå eller bestämma hur de tryggt kan ordna buffébord med hänsyn till minimikraven. Dessutom bör det noteras att nattklubbarna inte kommer att öppnas om stängningstiden är klockan 23. Restaurangstödet kommer fortsatt att behövas efter den 1 juni 2020.

Restriktionernas geografiska dimension. När det gäller bestämmelsernas regionala räckvidd hänvisar ekonomiutskottet till sitt tidigare betänkande om temporär ändring av lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (EkUB 5/2020 rd — RP 25/2020 rd). Bedömningen av godtagbarheten kretsade kring att restriktionerna skulle graderas regionalt i enlighet med epidemiläget. Grundlagsutskottet (GrUU 7/2020 rd) ansåg även att graderingen var väsentlig för lagstiftningsordningen. Riksdagen ändrade regeringens proposition till denna del och förutsatte dessutom i sitt uttalande att regeringen utreder förutsättningarna för avveckling (RSv 14/2020 rd). Den reglering som nu föreslås innehåller en möjlighet till regional gradering, men begränsningarna ska trots det föreskrivas genom förordning av statsrådet i alla landskap åtminstone i det inledande skedet. Ekonomiutskottet betonar vikten av regional utvärdering och gradvis avveckling av restriktionerna, särskilt med beaktande av att den nu föreslagna temporära ändringen är planerad att gälla relativt länge, fram till den 31 oktober 2020. Därför hade det i propositionen behövts mer exakta motiveringar till att de föreslagna restriktionerna är nödvändiga och en beskrivning av de grunder och processer genom vilka restriktionerna i fortsättningen kan lindras eller skärpas.

Sammanfattande kommentarer. Den tidigare lagstiftningen om restriktioner inom förplägnadsbranschen stiftades vid en tidpunkt då det ansågs sannolikt eller åtminstone möjligt att infektionssituationen förvärras exponentiellt under vårens lopp. Även om det då var klart att besluten måste

Utlåtande EkUU 9/2020 rd

fattas utifrån ofullständig bakgrundsinformation, väcktes så pass allvarliga farhågor av läget i andra länder där epidemin eskalerat att riksdagen ansåg det motiverat att godkänna den föreslagna restriktionslagstiftningen.

Omvärlden är nu en annan när det föreliggande lagförslaget behandlas. Även om det fortfarande råder betydande osäkerhet om viruset har kunskapsunderlaget stärkts i och med att det nu anses vara möjligt att risken för virusspridning i samhället inte kommer att försvinna helt och hållet på länge. Således är det viktigt att besluten är hållbara på lång sikt. Bestämmelserna bör nu mer ta fasta på den grundläggande principen att medborgarnas möjligheter att bedriva verksamhet och försörja sig begränsas så lite som möjligt, vid behov genom att ytterligare skyldigheter införs. De svårigheter som restaurangbranschen för närvarande upplever är inte bara en följd av restriktionerna, utan de beror också på förändringarna i konsumenternas beteende i syfte att undvika smittorisker. Ekonomiutskottet betonar att ett så lågt antal smittade som möjligt och en heltäckande spårning därför är nyckelvillkor för en gynnsam utveckling i restaurangbranschen. Regleringen ska vara flexibel i varierande situationer och kunna skärpas eller mildras om det behövs. Regeringen bör omgående börja genomföra den regionala graderingen på det sätt som lagförslaget möjliggör och motivera de valda parametrarna utifrån infektionssituationen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att social- och hälsovårdsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.5.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juhana Vartiainen saml
vice ordförande Arto Pirttilahti cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väättäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Utlåtande EkUU 9/2020 rd

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.